

Motion till riksdagen

1985/86: Jo268

tredje vice talman Anders Dahlgren och Nils G. Åsling (c)

Ett riksomfattande utvecklingsprogram för jordbruket och övriga landsbygdsnäringar

Återställt förtroende ger framtidstro

Bristfällig livsmedelspolitik

Våren 1985 behandlade riksdagen en av regeringen framlagd proposition om livsmedelspolitiken. Den baserades på förslag som lagts fram av 1983 års livsmedelskommitté (LMK). Vid presentationen angavs att propositionen innehöll riktlinjer för en samlad livsmedelspolitik. Vidare underströks angelägenheten av att jordbruks- och livsmedelspolitiken omfattas av förtroende från både konsumenter och producenter.

I den partimotion som centerpartiet lade fram i anledning av propositionen konstaterades att denna hade så stora brister att den inte ens kunde betraktas som ett steg på vägen mot ett samlat program för en livsmedelspolitik och att den saknade förutsättningar att bli mött med förtroende av både producenter och konsumenter.

Riksdagsbehandlingen visade att denna vår bedömning var riktig. Nya utslag av regeringens benägenhet att välja konfrontation i stället för samförstånd i relationerna till jordbruket är beslutet om överskottskostnaderna för spannmål och dispositionen av de medel som flyter in som särskild skatt på bekämpningsmedel och handelsgödsel.

I ett läge

när jordbruket är mitt uppe i en allvarlig ekonomisk kris,

när landsbygden återigen blöder genom snabb avfolkning och

när LO-chefen manar till nationell samling,

då riktar regeringen upprepade attacker mot jordbruket, som sopar bort de rester av förtroende som fanns kvar och fördjupar den ekonomiska krisen inom näringen.

Framtidstron går förlorad

Vad som nu håller på att hända är att allt fler lantbrukare och landsbygdsbor förlorar tron på framtiden. De problem som tornar upp sig för den enskilde och för lantbruket som näring upplevs som helt olösliga. Den massiva attack som riktats mot jordbruket och de föreningar som lantbrukarna byggt upp i samband med den i och för sig väsentliga och viktiga kvalitetsdebatten finner lantbrukarna orättvis och inkonsekvent. Allt detta skapar ett förlamande psykologiskt tryck, som förstärker den ekonomiska krissituationen.

Krisen i jordbruket är inte något begränsat problem som kan isoleras till de få procent av befolkningen som enbart sysslar med jordbruk. Utredningar visar att långt fler människor är beroende av jordbruket för sin försörjning. Dessa analyser visar också att jordbruket i vissa kommuner och regioner är den mest betydelsefulla näringen.

Regeringen måste ta ansvar

I detta läge måste statsmakterna handla så att förtroendet återställs. Det räcker inte för regeringen att vänligt lyssna till vad lantbrukets företrädare har att säga. Regeringen och statsmakterna måste vara beredda att ta sin del av ansvaret för den situation som nu föreligger och för utvecklingen framåt. Enligt vår mening är återställandet av jordbrukets förtroende för statsmakterna och deras goda vilja att medverka till rimliga lösningar på jordbrukets problem det bästa som regeringen kan göra för att i lika mån tillgodose konsumenternas och producenternas intressen. I det korta perspektivet skulle en serie förtroendeskapande åtgärder, där statsmakterna visar ett klart ansvarsmedvetande, kunna återge lantbrukarna den nödvändiga framtidstron.

Riksomfattande utvecklingsprogram

Som ett led i strävandena att hos såväl producenter som konsumenter återställa förtroendet för jordbruks- och livsmedelspolitiken bör nu utformas ett riksomfattande utvecklingsprogram för jordbruket och övriga landsbygdsnäringar.

I 1984 och 1985 års riksdagsbeslut om livsmedelspolitiken har riksdagsmajoriteten vältrat över ansvaret för anpassningen av produktionen i jordbruket till vad som anses samhällsekonomiskt motiverat. Det sägs att "näringsen i princip (bör) ges stor frihet att producera den volym som utifrån näringsens utgångspunkter framstår som mest fördelaktig".

Vi vänder oss emot att samhället på detta sätt springer ifrån ansvaret för en mycket väsentlig del i hela samhällsutvecklingen. Det är ju ingalunda säkert att vad som från näringsens synpunkt framstår som mest fördelaktigt är gynnsamt eller ens acceptabelt för samhället. Uttryckssättet ger intryck av att riksdagsmajoriteten lever i den föreställningen att jordbruket är en koncern, som kan planera sin verksamhet med syfte att uppnå totaloptimering av resultatet. Det är nu en omöjlig uppgift även för en koncern, och det gäller naturligtvis i ännu högre grad en näring med 115 000 självständiga företagare, spridda över hela landet.

Man kan också fråga sig hur samhället skulle reagera om näringsen kom fram till att det från dess utgångspunkter mest fördelaktiga alternativet är att jordbruket i några stora regioner eller län helt läggs ned.

Vi anser att den brukningsvärda åkerarealen skall bibehållas och utnyttjas för livsmedels- eller annan produktion. Vi anser i konsekvens härmed att samhället bör ta ett varaktigt ansvar för kostnaderna för de överskott som uppstår.

Om folkmajoriteten har en annan mening och anser att produktionen bör

bringas ned till att motsvara det fredstida avsättningsutrymmet, då måste också staten ta ansvar för hur anpassningen skall gå till och de effekter i olika avseenden som kan uppstå.

Mot. 1985/86
Jo268

Det finns utrymme för nya produkter och nya användningsområden för gamla produkter, men det finns inte inom synhåll några realistiska alternativ för de mycket stora volymer av jordbruksprodukter som nu och framöver kommer fram som överskott i Sverige. Storskalig etanolproduktion är det enda alternativ som volymmässigt har någon betydelse. Men även det har sina begränsningar. Särskilt allvarligt är att skogs- och mellanbygderna, där vallodlingen dominerar, måste anses ha de största svårigheterna att finna alternativ produktion på åkermark.

Självklart skall alla möjligheter till alternativ produktion och alternativ produktionsteknik tas till vara, men det är realistiskt att räkna med stora spannmålsöverskott under överskådlig tid om inte en omfattande nedläggning av åker eller någon typ av ersättning utgår för "öppethållande" utan egentlig produktion.

Vi anser att staten inte kan blunda för dessa problem och vältra över ansvaret på näringen.

Staten bör ta initiativ till projekt där staten och näringen gemensamt analyserar situationen och de möjligheter som finns till alternativ produktion. Dessa analyser bör sedan kunna läggas till grund för ett riksomfattande utvecklingsprogram för jordbruket och övriga landsbygdsnäringarna. Den avveckling av stora delar av jordbruksnäringen som, om ingenting positivt görs, blir en ofrånkomlig följd av 1985 års beslut om livsmedelspolitiken måste vändas i en på framtidstro baserad utveckling av näringen.

I ett sådant program gäller det att ta vara på de speciella förutsättningar som finns i olika bygder och se till att glesbygdsstöd, rationaliseringsstöd, jordförvärvslagstiftning etc. tillämpas med hänsyn till detta. Den stelbenta tillämpning av jordförvärvslagen som nu tillämpas hindrar ett fortbestånd av deltids- och fritidslantbruk i en omfattning som inte varit avsedd.

Hemställan

Med hänvisning till vad ovan anförts hemställs

att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ett riksomfattande utvecklingsprogram för jordbruket och övriga landsbygdsnäringarna.

Stockholm den 27 januari 1986

Anders Dahlgren (c)

Nils G. Åsling (c)